

převahy, kterou se liší moderní demokrat od ideologa kteréhokoli systému. 2) Každý národ má ve svém dějinném vývoji (stejně jako člověk ve svém životě) periody organické i kritické; doby růstu a úspěchů i doby neúspěchů a porážek. Při hospodářském a kulturním rozkvětu země se upevňují i demokratické principy ve společnosti (a naopak), a zároveň se zvyšují představy a požadavky na mravní, morální a etické jednání i v oblasti politiky. Např. měřítko, kterým dnes mladá generace na Západě posuzuje jednání svých politických a hospodářských představitelů, se nedá vůbec použít nejen na dobu válečnou, ale ani na období studené války. Tato skutečnost však některým českým a slovenským intelektuálům neustále uniká. Nevidím, při pročítání historických dokumentů z 2. světové války žádný rozdíl mezi « mravním chováním » českého národa a kteréhokoli jiného. Ve všech postižených evropských zemích lze nalézt nejprve selhání před fašismem, pak kolaboraci i odboj, šmelinu a odfrání vlastních lidí i hrdinství a za ideál položené životy, a nakonec, pod vlivem válečných událostí i celkového politického kontextu, « vyrovnání se » s následky války. Z tohoto procesu « vyrovnání se » lze vyjmout snad jen Dánsko. Každá válka je pokračováním určité politiky, selhaly-li všechny diplomatické pokusy o mírové řešení problému. Odsuny německého obyvatelstva po válce nelze brát jinak, než v celkovém kontextu 2. světové války. Souhlasí-li někdo s válečným řešením mezinárodních problémů či nikoliv, je věc osobního názoru a přesvědčení. Nemohu však souhlasit s jednostrannými mravními soudy, které o této době pronášejí Danubius a Příbram. Chce-li někdo hledat na druhém člověku či národu vinu způsobem jakým to činí Příbram a Danubius, pak ji vždycky najde. Protože, jak praví evangelium, jsme vlastně všichni viní. Pak se však věnujme náboženství, filosofii nebo literárním esejím a nesnažme se psát politicko-historické statě, nebo dokonce se pokoušet změnit politickou situaci v naší zemi.

Československá společnost se nachází v hluboké krizi, jejíž příčiny je třeba se snažit neustále odhalovat. Avšak místo věcných racionálních analýz se setkáváme s články, více či méně různě citově podbarvenými, na jejichž pozadí jsou patrna zklamání z vývoje národního i nad ztrátou osobních ambicí. V zoufalství ze současné, zdánlivě bezvýchodné situace saháme bezostyšně na základní a zároveň poslední hodnoty, které každý jedinec i národ má. Obviňujeme své svědomí, mluvíme o národní vině, píšeme o hříchu neobstání. Každý má právo na filosofii pesimismu, nevidím však žádný pozitivní význam do budoucna, jestliže jsou takovéto názory zveřejňovány v časopise typu *Svědectví*.

Příčiny naší současné situace musíme hledat v první řadě u sebe. Několikrát jsme v našich posledních dějinách neobstáli. Ne však z důvodů mravních, nýbrž z nedostatku politického realismu.

Libor Rouček (Víděň)

*Milý redaktore:*

Čtu si ve *Svědectví* diskuzi o Danubiovi, čtu si znova Danubia a nějak si to všechno nemohu v hlavě srovnat, ač bych měl, protože jsem měl německého tatínka a v roce 1945 a ještě čtvrt století později se mi dostalo docela výrazného poučení o tom, co to v demokratickém i v socialistickém Československu znamenalo mít nesprávného tatku. Ač bych měl, nemohu Danubiovi tleskat. Ruce by snad chtěly, ale rozum se brání.

Imponovaly mi vývody Milana Hübla, jenže i při nich jsem se trochu otrásal hrůzou: každé člověčí utrpení lze asi vhodit do mocného toku dějin, takže když v něm člověk uhynie, může se utěšovat vědomím, že tomu dějiny tak chtěly.

A vůbec je zajímavé, že bývalí mocní si křivdy, které jako řiditelé dějin napáchali, uvědomí už tehdy, když je dějiny také trochu přiskřípnou. O docela obyčejných lidských

právech 3,5 milionu Němců se nemluvílo, ba pro některé je dokonce i dnes neslušné se o nějakých právech celé národnostní skupiny zmínit. A když Zdeněk Mlynář podepsal loni ve Frankenu prohlášení, v němž se praví, že « princip odplaty zvítězil nad principem spravedlnosti a práva », musí teď po té, kdy jej přátelé z pražské opozice napomenuli, podpis revidovat a vysvětlovat. Tohle Mlynářovi nelze vyčítat, jenže mi vrtá hlavou : byl jsem ve Frankenu taky a měl jsem to štěstí, že mě nikdo k podpisu prohlášení nevybídl, ale i kdyby mě organizátoři o podpis požádali, odmítl bych, protože prohlášení jaksi rehabilitovalo poněkud zaostalé názory mého německého otce, který taky až do své smrti 1951 odsun Němců zjednodušeně odsuzoval jako zločin Čechů a komunistů. Moc jsem se s tátou o té otázce přel a nikdy jsme se nedohodli. Trochu mne proto ve Frankenu šokovalo, s jakou lehkostí jsi prohlášení podepsal Ty, Pavle, Mlynář a jiní. Cestou z Frankenu jsem si i nadával, že jsem duševně nějak nepohyblivý a že nedokážu rozpoznat politické nezbytnosti, které se tak často mění.

Za čs. sociální demokracii v exilu, k níž má čest patřit, mi zase Radomír Luža sděluje, že svůj názor o odsunu Němců upevňuje o práce mladých německých historiků, o nichž, bohužel, zase nemám já příliš vysoké mínění. Navíc jsem se dozvěděl, že jsi z Londýna za druhé světové války brojil proti Goethovi a Schillerovi, což mi bylo sympatické, protože ani jednoho ani druhého nemám dodnes v oblíbě, ačkoliv bych jako Němec měl. Rád bych věděl, jestli jsi je neměl rád, protože byli Němci, anebo proto, že se Ti jejich dílo nezamlouvá. Navíc jsem se dozvěděl, že funguješ ve *Svědectví* jednak jako vydavatel i jako vrchní exilový cenzor. Můj zmatek byl tedy tím pádem dovršen, takže dovol mi joj nějak srovnat : nemohu souhlasit s Danubiem, obdivuji přesnou formulaci Milana Hüblna, ale bojím se, že právě tak jako on či Luža, zařadí někdo jednou mizérii tohoto světa do proudu historických nezbytností, takže lidské utrpení se z něj vytratí, ztrapní a zevšední.

Co povědět o odsunu ? Asi mě všichni ukřičíte, když řeknu, co si o něm myslím. Němci mají neklidné svědomí ze zločinů, kterých se *všichni* dopustili proti Židům. Na české straně si pěstujeme četná bebčeka a jsme šťastní, když je nám svět tu a tam posouká, ulo na ránu, kterou si Československo zasadilo odsunem Němců, si nikdo příliš vzpomínat nechce. Danubius sice vzpomíná, ale přitom se až příliš podbízí lidem, s nimiž zde v NSR nechci mít příliš mnoho společného. Radomír Luža zase svaluje odpovědnost na historickou situaci a na politiku Spojenců a společně s dalšími signatáři dopisu ze dne 13. února 1979 tvrdí, že odsun německé menšiny považuje za definitivní řešení bezpečnosti a územní celistvosti československého státu. Dnes, více než tři desetiletí po roce 1945, kdy Československo « vděčí za svou bezpečnost a územní celistvost včasnému zásahu vojsk Varšavské smlouvy » (citát Vasilu Biľaka z loňského roku) jsem se při čtení textu, který Luža spolupodepsal, nemohl ubránit ironickému úslebků : v roce 1948 byli už Němci pryč, jaktože tehdy neubránili nekomunističtí demokraté republiku před komunistickým převrácením ? Klement Gottwald si na demokraty párkrát vyjel, ukázal jim kvěry lidových milic a byl konec... A ten konec by nastal, i kdyby Němci v Československu zůstali.

Sudetští Němci přispěli v Německé spolkové republice k hospodářskému rozvoji — a nedá se nic dělat — čeští demokraté v exilu i polepšení marxisté doma si teď musí nechat líbit, když jim jejich bývalí spoluobčané řeknou : jo, co jste v roce 1945 chtěli, to tedy máte ! Jenže na rozdíl od mnohých mých nynějších spoluobčanů, k nimž patří i sudetští Němci, jim tu a tam pravím : možná, že první republika neuspokojila zcela vaše menšinová práva, ale když bojují za svá práva, nespojuji se s gangsterem. — Za politické chyby se mnohdy platí až přespříliš. Sudetští Němci zaplatili až moc. Nikoliv to, že byli odsunuti, byl zločin. *Způsob*, jakým byli vyhnáni je ale více než zločinem. Bylo to po roce 1945

první porušení základních pravidel humanity a lidských práv, tedy těch práv, za která teď všichni tak vehementně bojujeme. Krátké poválečné dějiny československého státu začaly v roce 1945 selháním humanity a skončily o tři roky později katastrofou demokracie. Asi v tom je kus historické logiky. Převálcovala nás všechny. Němce i Čechy...

*Ota Filip (Mnichov)*

*Vážená redakce :*

Nejsem sám, kdo je otřesen neočekávanými výbuchy českého šovinismu v kritikách Danubiova článku v čísle 58 o odsunu Němců. Ve svém « Stanovisku » pánové Horák, Jonáš, Luža a Povolný, mimochodem vysocí funkcionáři Rady Svobodného Československa, považují za svou povinnost se « veřejně distancovat » od « mravních soudů » o odsunu, které prý « postrádají objektivitu ». Proč nemluvíte jasněji, vážení autoři « Stanoviska » ? Proč neprohlásíte rovnou, že souhlasíte s vyhnáním tří milionů Němců na základě principu kolektivní viny, lhostejno zda vinných či nevinných, starců, žen či dětí ? Nezamlouvalo by se vám náhodou, říci to v této formě ? Ale vždyť je to přesně to, co se tehdy stalo ! K čemu tedy krasoduchá stylistická cvičení na toto thema ? Navíc, pánové autoři « Stanoviska », nepostřehli jste stále ještě, že od někdejších československých Němců Československu žádné nebezpečí nehrozí ? Nepostřehli jste, že přezívaní někdejší sudetští Němci jsou integrovanými občany Západního Německa (nebo Rakouska či NDR), že jsou podřízeni zákonům a politickým rozhodnutím těchto zemí, že se jim většinou daří podstatně lépe než těm, kteří je kdysi z Československa vypudili, že jsou stejně již na živu pouze části starších generací, a že by musili být masochisty, kdyby se tam někdy chtěli vracet ?

Nepostřehli jste, pánové, že opravdovým problémem Československa je skutečnost, že je prakticky sovětskou gubernií, že je v područí poloasijatského bolševismu, kterému vámi schvalovaný odsun kdysi nahrál do rukou ideální zbraň ? Nepostřehli jste stále ještě, že právě odsun vytvořil revoluční situaci, jež byla předpokladem komunistického puče, že vykopal psychologickou bariéru strachu a špatného svědomí mezi Československem a západním světem, kterou dodnes těžko překonáváme ?

Vaše « Stanovisko » v krátkosti praví : « já nic, já muzikant, za všechno mohou tehdejší poměry ». Cožpak nevíte, pánové, že právě tak argumentují kamuflované zbytečky někdejších nacistů : zavraždění šesti milionů Židů, vraždění Rusů, Poláků, Jihoslovánů, Čechů — to holt byla tehdá taková ta doba, za to Němci přece nemohou... Němcům nedostatek sebekritiky vytýkáte, ale sami ji nemáte.

Navíc, nezdá se vám pánové nějak podivné, že vaše « Stanovisko » k odsunu je obsahově totožné se stanoviskem komunistického režimu, pánů Husáka, Štrougala, Kapka, Fojtíka, Běláka ? Nenapadlo vás ještě, že právě *oni* mají důvod proč být za odsun vděční ?

Je podivné, pánové, jak vám funkce a již jen zdánlivá moc v Radě Svobodného Československa zkreslily perspektivu. Vezměme za dané, že vzhledem ke své nešťastné geografické situaci to Československo muselo prohrát, že jsme nemohli uniknout sevření v sovětském bloku. Ale proč se tak vždycky muselo stát s ostudou ? Proč ostudná kapitulace v roce 1938, proč barbarské chování vůči nevinným v letech 1945-1946, proč ostudná kapitulace v roce 1948, a tak dále a tak dále ? A po každé porážce vždycky jekot « vlastenců » na thema « my Češi jsme vždycky všechno dělali dobře, to jenom ti druzí ». Nonapadá vám, že také to je příčinou naší nedobré pověsti ?

Je zajímavé, že ministr Jaroslav Stránský, aktivní spoluvůdce někdejší politiky, počátkem padesátých let v Londýně kritizoval odsun jako nemorální, jako předpoklad dalších